

Sveriges Niagara blir känt

Det första genombrottet för Tännforsen som natursevärdhet kom med öppnandet av den upp-rustade Mellanriksvägen över Skaltugan år 1835. Kung Karl XIV Johan var själv på plats. 150 år tidigare hade hans föregångare Karl XI varit där.

En månad före vägens öppnande reste skriftställaren Nils Arfwidsson samma väg. I Afton-Tidningen återgav han 1835 sina intryck från Åre och Tännforsen. Han myntade då den livskraftiga metaforen Sveriges Niagara.

År 1848 kom boken *Tännforsen – en jemtlandshistoria* av läkaren och tidningsmannen

Carl Anton Wetterbergh (Onkel Adam). I boken skildras ett drama om kärlek och död. Med boken spreds också en av de första återgivningarna i bild av fallet. Ett utdrag ur Onkel Adams bok återges här: *Detta vattenfall är kanske det mest imponanta Sveriges omvexlande och allvarliga natur eger; det rasar väl icke som Trollhättefallen, skummar ej som Elfkarlebyfallet, men är det oak-*

Naturen som kuliss. Det skulle dröja innan Tännforsen fick långväga besök av en "Svensson". Långt ifrån alla hade tid eller pengar att resa för nöjes skull.

22

at skönare och verkar starkare på sinnet än begge.

När svenske museipionjären Artur Hazelius besökte Tännforsen första gången redan som 19-åring sommaren 1852 noterade han i dagboken: *några engelsmän besågo forsen på samma gång som vi, ovisst med hvad känslor.* För den unge Hazelius var det i alla fall ett herrligt skådespel.

I planschverket *Sverige framställt i taflor* från 1856 representerades Jämtland av inte mindre än tre vattenfall: Ristafallet, Storbofallet (nu överdämt) och Tännforsen.

Sommaren 1860 kom så landskapsmålaren Per Daniel Holm till Jämtland. Hans bilder av Åreskutan, Tännsjön och Tännfor-

sen publicerades två år senare i den lilla kalendern Svea, som illustrationer till botanikprofessorn och fjällfantasten Nils Johan Anderssons skildring av *En sommartur till Åreskutan*. Holms här återgivna teckning av Tännforsen kom att bli den absolut mest spridda bilden av fallet under de närmast följande decennierna.

Botanisten Andersson skildrade i Svea 1862 upplevelserna från sitt eget besök vid *den vittbekanta Tännforsen* sommaren 1860. De kom att få en vidare spridning genom Läsebok för folkskolan,

sen publicerades två år senare i den lilla kalendern Svea, som illustrationer till botanikprofessorn och fjällfantasten Nils Johan Anderssons skildring av *En sommartur till Åreskutan*. Holms här återgivna teckning av Tännforsen kom att bli den absolut mest spridda bilden av fallet under de närmast följande decennierna.

23

alltifrån 1:a upplagan 1868. Tännforsen var nu tillsammans med Trollhättefallen Sveriges mest berömda vattenfall.

När Svenska Turistföreningen firade sitt 10-årsjubileum 1895 beskrevs i årsskriftens inledning platser som haft betydelse för föreningens födelse: *De jemtländska fjälltrakterna har varit dess vagga, Åreskutan och Sylarna dess faddrar, och Tännforsen har sjungit vagsångerna.*

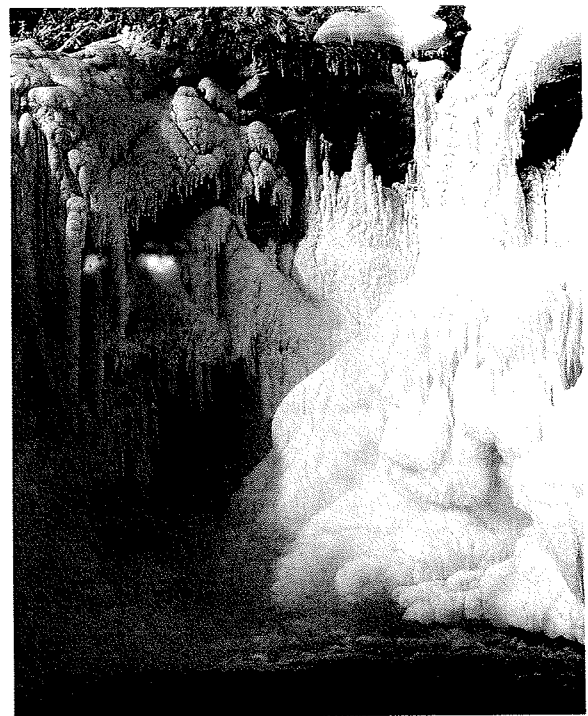
Det dröjde in på 1890-talet innan vattenfallens verkliga storhetstid kom i Sverige. STF:s årsbok för 1892 innehåller flera bidrag med direkt anknytning till Tännforsen, bl a Carl Snoilskys fosterländskt högstämda dikt

Tännforsen i vinterdräkt.

Fram till år 1906 ska man finna att alla avbildningar är gjorda från klippställarna på norra sidan om fallet. Till och med STF:s medlemskort för det året avbildar Tännforsen ur detta perspektiv, med Björnstenen i centrum.

Vad hände då år 1906? Jo, detta år anlade Svenska Turistföreningen inte bara Tännforsens turiststation på fallets södra sida, utan dessutom en bekväm körväg till denna plats. Besökarna betraktar alltså från och med nu fallet från denna sida.

De två första verserna ur Tännforsen i vinterdräkt. Carl Snoilsky skrev dikten 1892 på beställning av Svenska Turistföreningen.

*Se! i vintertvång
Sofver forsens sång
Under fångelsevalfven af
iskrystal,
Där i sommarljus
Allt var färger och brus,
Då regnbåge stod öfver
skumbvitt fall.*

*Men i dvalans frid
Nalkas forsens tid,
Snart han vaknar igen
under isens loft
Och i sjungande vår
Han som åskan går
Mellan strändernas genljud
och furudoft.*

24

25